

Välkommen till Linköpings Domkyrka!

*Här är ett förslag till rundvandring.
Börja vid modellerna nere till vänster i kyrkan.*

På 1100-talet byggdes en korskyrka av sten efter ungefär samma modell som Vreta Klosters kyrka. Men redan efter 100 år ansågs den för liten och man beslöt bygga en större kyrka. På 1230-talet satte man igång detta enorma bygge medan den gamla kyrkan stod kvar och användes till gudstjänster varje dag. Till sist revs den lilla kyrkan och stenarna ”återanvändes” till den nya kyrkan. Det tog 300 år att bygga det kyrkorum som du nu ser härinne. Äldst i kyrkan är norra porten och de romanska valven i högkoret där det stora triumfkrucifixet hänger.

Tornet som är 107 m högt byggdes långt senare, 1885-86.

Livets träd (till vänster i kyrkans västra del)

är ett konstverk från 1997. Om livets träd kan vi läsa i skapelseberättelsen i Bibelns första bok, Första Moseboken, och i Bibelns sista bok, Uppenbarelseboken. För de första människorna, Adam och Eva i Edens lustgård, var det nödvändigt att äta av frukterna på Livets träd för att de skulle få evigt liv. I Uppenbarelseboken skriver Johannes om Paradiset där Livets träd väntar oss, planterat vid en flod med livets vatten.

Frukterna är olika; de är nio stycken och symboliserar Andens frukter som Paulus talar om i Galaterbrevet, nämligen: kärlek, glädje, frid (eller fred!), tålmod, vänlighet, godhet, trofasthet, ödmjukhet och självbehärskning. Fågeln högst upp är en duva och den är en symbol, en påminnelse om Guds närvaro här och nu – den Heliga Anden.

Konstnären, en guld- och silversmed, hette Carl-Gustav Jansson. Mer om ljusträdet finns att läsa på informationsbladet på ett ställ bredvid ljusslådan.

Predikstolen

Predikstolen byggdes på 1740-talet av en träkonstnär från Norrköping, Nils Österbom. Han har snidat och karvat bilderna i hårt lövträ och sedan monterat dem på en stomme av furu.

Runt hela predikstolen finns bilder som illustrerar olika berättelser i Bibeln. Kanske du känner igen berättelsen om Jakob som lägger sig att sova i öknen med en sten till huvudkudde och som drömmer att himlen öppnar sig, en stege sänks ner och Guds änglar klättrar uppför och nerför stegen. Han drömmer också att Herren Gud står mitt framför honom och säger: Var inte rädd! Jag ska vara med dig så länge du lever. Jakob var en av de tre patriarkerna.

De andra bilderna föreställer hur Jakob långt senare i livet kämpar med en okänd (Gud själv), Adam och Eva, Ängeln Gabriel kommer till Maria, Maria besöker sin släkting Elisabet (mor till Johannes döparen), de tre stjärntydarna (vise männen) besöker Betlehem samt Abraham och Sara får besök av tre främlingar som förutsäger Isaks födelse.

Predikstolen används nästan varje söndag.

Dopfunten intill predikstolen

är mycket gammal, från 1400-talet. Den är av brons, tillverkad i Lübeck, med bilder av Jesu lärjungar, en bild av Maria som himladrottningen vid Jesu sida och en bild där Jesus döps i floden Jordan av Johannes döparen.

Förr fylldes hela dopfunten med vatten och barnet doppades ner i vattnet, men tyvärr blev barnen ibland sjuka eftersom det var mycket kallt i kyrkan på vintern, så numera ställs en skål med vatten på plattan och prästen öser litet vatten på barnets huvud.

Triumfkrucifixet

Här är en av Domkyrkans märkligaste klenoder, ett kors av trä som är från 1300-talet och som mirakulöst har klarat tidens gång och dessutom flera brandtillbud här i kyrkan. Heliga Birgitta har sett detta krucifix och skrivit om vilket intryck det gjorde på henne. Hon tyckte att Jesus talade till henne från korset.

Korset hänger i en av de allra äldsta valvbågarna, som byggdes på 1200-talet. Valvbågarna här är rundade i romansk stil, medan de andra, yngre valven i kyrkan är spetsiga, gotiska.

Altartavlan i högkoret

Här kommer Jesus själv emot oss, med armarna utsträckta. Konstnären, Henrik Sörensen från Norge, har målat sin bild av hur Jesus går ut ur sin grav på Påskdagens morgon. Tavlan målades på plats här i kyrkan och blev färdig 1935. Att Jesus framställs med ljust hår och blå ögon var ovanligt på 1930-talet, men konstnären ville måla Jesus så att han liknade en vän eller en bror. På sidobilderna ser vi människor från Bibelns värld, och från Kyrkans historia, "Trons Vittnen". Längst till höger ser vi heliga Birgitta. De båda barnen är symboler för oss som lever nu och som möter dessa historiska personer. Mannen med en pil i bröstet och en martyrkrona i handen föreställer Erik den helige, kung i Sverige på 1100-talet, som blev mördad. Till vänster om Jesus ser vi kung David med sin harpa och till höger om Jesus kommer Mose ned från berget Sinai med de tio budorden på stentavlor.

Heemskercks altartavla, söder om högkoret

Den här tavlan, som består av sex bilder är mycket äldre än Sörensens altartavla – den målades i Holland av konstnären Maarten van Heemskerck 1539-1540. Den var länge placerad i Laurentiikirkan i Alkmaar men köptes av den svenske kungen Johan III, som skänkte tavlan till Linköpings Domkyrka på 1580-talet. Den placerades då i högkoret, men flyttades 1812 då man ansåg att koret blev väl mörkt.

Kvinnan i blått, som ser ut att svimma längst ner till vänster på den stora mittbilden föreställer Maria, Jesu mor, som blir omhändertagen av lärjungen Johannes, och kvinnan vid korsets fot föreställer Maria från Magdala.

Afzelius vävnader, koromgången

De tre stora vävnaderna beställdes eftersom man behövde en vacker ”baksida” till Sörensens altartavla. Konstnären hette Märta Afzelius; vävnaderna blev färdiga 1938 och berättar om Skapelsen. Själva hantverket är utfört av Elsa Gullberg.

Obs Märtas version av Adam och Eva längst upp till höger på vävnaden åt norr. Texten nedtill är några rader ur den gamla psalmen ”Den signade dag” (nr 175 i nya psalmboken).

Mariafönstret, Mariakapellet i öster

Här i Mariakapellet finns ett av världens förnämsta konstverk i de tre fönstren. Det är också ett av världens största i sitt slag, en gravyr. Högt uppe i mittfönstret ser vi Marias ansikte under en krona av nyponrosor. Hennes mantel består av ”Mariablomster”, alltså blommor och träd som har anknytning till Maria, t.ex. genom någon legend eller därför att växten i någon del av Sverige har ett Marianamn, t.ex. kungsljus som kallas Jungfru Marie kyrkogångsljus. Konstnären hette Lisa Bauer, och gravören heter Lars Börnesson, verksam i Vadstena. Mariafönstret invigdes i februari 1998.

Ibland är det svårt att se bildens mönster ordentligt, beroende på ljusförhållandena – ett enkelt knep mulna dagar är att ställa sig nära väggen bredvid altaret och titta rakt upp och åt sidorna.

Du kan läsa mer om Mariafönstret på informationsbladen, som finns på ett ställ längst ner i Mariakapellet.